

העלמות שחרור חיפה

הוא השתדל להטיל את מרותו גם על מיבצר זה. אך מאמצי עלו בתוהו, גרמו רק לשורה בלתי-פוסקת של סכסוכים וחיכוכים. כל עוד שלטו בפיקוד מחוז חיפה אנשים חזקים וגאים, כמו יעקוב דורי ודוד שאלתיאל, שלא היו מנסים להקריב את צרכי ההגנה לאמביציות האישיות של חושי, נתקל הלה בקיר אטיים. רק כשהיה מפקד המחוז איש חלש יותר, הצליח חושי לקנות לעצמו אחזקת כל-שהיא בתוך ה' ארגון.

הפיצוץ בוצע בעוצר

בשנת 1946 השתנה המאזן לטובת חושי. בראש הפיקוד המחוזי עמד עתה אדם פשוט רגיל יותר מקודמיו. הוא ביקש לקנות שלום בית על-ידי חיתורים לדיקטטור המקומי. אבא חושי היה חבר המפקדה האורחית המקומית, והוא החל מעמיד פנים כאדם המצוי בעניינים.

חולשתו של מפקדם עוררה בהדרגה התימררות גוברת והולכת בין פקדיו, המפקדים הגבוהים והבינוניים של מחוז חיפה. שמועות מזרות החלו מרחפות בחלל, מר סיפית שמן למדורה. המפקד החלו מקיפדים ששום טודות של ארגון ההגנה לא יגיעו לאוזניו של חושי.

איש לא חשד באבא חושי שימסר בכת כוח סודות לאויב. אולם המפקדים, שהכירו היטב את יצירת-הפירסום-העצמי שציין את חושי מאז ומעולם, חששו כי חושי (בפי אחד המפקדים ילידי-חיפה): „איש שויץ ורושם!“ יגלה סודות בהיכחדו, כדי לעשות רושם על הבריות, וביחד על ידי דיו האגלים.

בינתיים גברה חשיבותה של חיפה עוד יותר, עם החרפת מלחמת-ההעפלה. באחד הימים קיבלה ההגנה על עצמה לפוצץ את מסוימת במל. בהגיע החבלנים למקום נחברת להם כי סודם נתגלה — הטל עוצר ומשמרות מוגברות של הבריטים הופקדו על הנמל. הפעולה בוצעה בכל זאת. יתכן

שהסוד נתגלה במקרה — אולם התנגדותם של המפקדים המקומיים לאבא חושי הגיעה מאז אותו יום לשיאה. גם הפיקוד העליון הבין עתה כי שוב אין אפשרות להמשיך במצב הקיים וכי יש צורך חיוני למנות לתפקיד מפקד המחוז אדם בלתי-חלוי, שלא יכנע עוד לחושי.

אחרי שקול מעמיק בחר הפיקוד הארצי במשה כרמל, גבר מוצק ממשק נען, שכנו בקיבוץ של ראש המפקדה הארצית ואליל ההגנה, ישראל גלילי. חושי התנגד למינוי בכל כוחו. הוא ידע שעם בואו של כרמל תישמש ההגנה מידי, הפעם לא נכנע הפיקוד הארצי ללחצו.

סכין בנב הלוחמים

תחילה איכזב המפקד החדש את פקדיו, שקיוו כי המגע עם אבא חושי ייפסק מיד. אולי חשש גם משה כרמל כי לא יוכל להזיז את העגלה בלי אבא חושי. על כל פנים, למרת רוח מפקדיו, התייעץ עם אבא חושי יותר מאשר עם שאר חברי המפקדה המקומית.

מספר אחד המפקדים: „ידענו שכרמל הוא אדם חזק ושהמינוי יהיה גלולה מרה לחושי. אולם כרמל היה מוכן לפשרות. הוא אמר לנו שאנו זקוקים לעזרת הציבור, ושהוא לא ילך בלי חושי. אנחנו ידענו ששום פשרה לא תספק את חושי!“

המפקדים צדקו. על אף מאמציו של משה כרמל, לא היה חושי מוכן להסכים למצב בו יתקבלו החלטות ההגנה בלעדיו ובלו אישורו. הוא נקט צעד קיצוני. באחד הימים באוקטובר 1947 חדל בכלל להופיע לישיר בות המפקדה המחוזית, ומאז ועד שיהרר חיפה נותק לחלוטין כל מגע בין פיקוד ההגנה לבין אבא חושי. לא היתה לו דריסת רגל בהגנה, לא היה לו שום מושג על הכוונות ומיבצעיה, והוא לא שיתף עמה פעולה.

כדי להבין את כל משמעות המחפירה של צעד זה, יש לחזור לאותם הימים הגורליים. נסיונות ההגנה להוריד את מעפיליה בחשאי לאורך חופי הארץ כבר נכשלו,

חבלה במלחמת הנוער החיפאי...

הדבר, עשוי חשש זה להטיל אור גם על פרשת מעשי-הטרור שהסעירו את הארץ מאז התחלת הגלויים בהטלתם (זה).

חושי זורע פאניקה

כשפרצה מלחמת העצמאות, בראשית דצמבר 1947, היה המצב כך: יחסיו של חושי עם ההגנה היו מתונים, הוא לא שיתף עמה פעולה, המחותר העצמאית שלו התבססה והלכה.

אולם הפעם טעה אבא חושי לחלוטין בחשבון.

המלחמה שינתה את המצב מן הקצה אל הקצה. העסקים המפלגתיים נדחקו הצדה על-ידי זרם ההתלהבות ההמונית שקם שלחם על נפשו. אפילו חושי האדיר נעלם מן האופק.

פיקוד ההגנה שוב לא היה זקוק לעזרתו, והוא עצמו גם לא היה עוד מסוגל להפריע לה. ההגנה נטלה לידה את כל הסמכויות האורחיות שהיו דרושות לה, והציבור לא שב בדרכה שום משול. אם היה צורך במכונות, הוציא הפיקוד המחוזי קוליקורא לציבור החיפאי, והציבור ברובו המכריע נענה ברצון לקריאה. אם היו סרבנים מעי, טיפ, הטילה ההגנה את מרותה עליהם בכוח. ההגנה קיבלה את כל אשר ביקשה: כסף, אולמות, רכב.

מעולם לא הגיעה קרנו הציבורית של חושי לשפל כזה. הציבור שוב לא שם לב לאנשים שלא היו קשורים במישרין עם מאמץ המלחמה. חושי, ללא תפקיד במלחמה, ללא קשר עם ההגנה, ללא ידיעה על ה' מיבצעים שעשו את ההיסטוריה, היה עובר בלב.

כעבור ארבעה חודשים הורגש קיומו בפעם הראשונה בשורות ההגנה. הקרב הגדול היה נטש על משמר-העמק. מערכה זו על משק השומר-הצעיר השפיעה, כנראה, על מצב-רוחו של אבא חושי, שחנתו אמנון, לין היה איש השומר-הצעיר. סיפר איש מועצת פועלי חיפה: „באמצע הקרב נד' המנו לשמוע כי חושי מסתובב בעיר וזורע פאניקה. הוא אמר לכל מי שרצה לשמוע

נוכח המצור של צי הוד מלכותו. המאבק עבר לחיפה: האנגלים היו מביאים את אניות המעפילים לנמל, ההגנה היתה מכי ריוה על מרי אורחי, מגייסת את המוני העיר ומרדה אותם אל הנמל לקרב המוני. אישיתוך הפעולה של שליט הכליכול של מועצת פועלי חיפה עם מפקדת ההגנה במאבק זה גרם מיד לתוצאות קשות ביותר. היתה זאת חבלה ברורה ומוחשית במאבק ההגנה, תקיעת סכין בנב הלוחמים והמע' פלים.

הצבא הפרטי של חושי

אם קיומה חושי שעל-ידי חבלה זו יתיש את עצמי הפיקוד המקומי, טעה טעות מרה. מפקד המחוז, אשר מאחריו התלכדו כל המפקדים המקומיים, החזיק מעמד. הוא הודיע על המצב לפיקוד העליון, נקט באמצעים הדרושים כדי לקיים את ההגנה בחיפה ככוח עצמאי, לפקודתו המרות הארצית.

בינתיים הגיעו לאוני פיקוד המחוז ידיו עות ברורות מאד על התרחשויות מסוימות בפלוגות הפונה, ארגון חיפאי שעמד אז, כמו היום, לפקודתו האישית והמוחלטת של אבא חושי. פלוגות הפועל אורגנו מחדש הן חוקר. ההגנה קיבלה ידיעות שהפלוגות רכשו כמויות של נשק, בעיקר רימוניידי ואקדחים. בראשן עמד שמואל („דה-סוטר“) ביאליק, מורה להתעמלות.

לא נשאר עוד כל ספק: אבא חושי החל באיגרון מחתרת חדשה, מחתרת שכל כוונתה היתה לחתור תחת יסודות ההגנה ולהעמיד נגד המפקד המוסמך, אשר מינה על-ידי הפיקוד הארצי, גוף מזוין הסר למרותו של אבא חושי בלבד.

(ובסוגריים: שום ידיעות לא הגיעו לאוני הציבור על פירוק מחתרת חושיסטית זו אחרי הקמת המדינה. לא נמסר מעולם על מסירת כמויות הנשק לידו שלטונות המדינה. יש, איפוא, מקום לחשד החמור שארגון הציר-מחתרתי זה עורר ממשך להחזקים, על ציודו ונשקו. העובדה שביאליק ה' סטו הפך בינתיים לאדם השני בחושיסטאן, יד' מינו וזרועו המבצעת של אבא חושי עצמו, מסייעת גם היא לחשש זה. אם כך

